

Zpráva z 12. mezinárodní studentské vědecké konference AntropoWebu „Antropologie a etika“

Daniel Šlechta

VE DNECH 3.–4. listopadu 2016 se v prostorách Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje konal již 12. ročník mezinárodní studentské vědecké konference AntropoWebu, letos s podtitulem „Antropologie a etika“. V příspěvcích i následných diskuzích byla tematizována etická rovina výzkumu i publikační praxe v antropologii a dalších sociálních vědách. Prostor byl věnován i širším úvahám o etice jako takové.

Celkem bylo předneseno 16 příspěvků ve čtyřech panelech rozdělených do dvou dnů. Dohromady vystoupilo 18 účastníků a účastnic s akademickým backgroundem nejen v sociokulturní antropologii, ale též například sociologii, filozofii, religionistice, divadelní vědě, historii či jazykovědě. Moderování jednotlivých panelů se ujal Jiří Woitsch z Etnologického ústavu AV ČR a Martin Buchtík a Petr Vašát ze Sociologického ústavu AV ČR. Slavnostního zahájení konference a úvodního slova se chopil Michal Tošner z Katedry sociologie Univerzity Hradec Králové.

První panel zahájil Tomáš Samec, jehož příspěvek přiblížil asymetrický vztah výzkumníka a informátorů, a diskutováno bylo východisko v podobě interpretační zodpovědnosti. Následovala Lenka Bednářová s příspěvkem „Chvalme Malinowského“, ve kterém se zamýšlela nad frustracemi, které výzkumníci prožívají v terénu. Daniel Šlechta ve svém příspěvku analyzoval etický relativismus a etiku výzkumu ve vztahu k antropologii, vztah těchto konceptů problematizoval a zamýšlel se nad možným řešením. Závěrečný příspěvek prvního konferenčního panelu „Spálená etika výzkumu: Mladí lidé a alkohol v České republice“, prezentovaný Martinem Buchtíkem, Tomášem Samcem a Marií Pospíšilovou, představil nejen klíčové výsledky kvalitativní studie zabývající se konzumací alkoholu u mladistvých v Če-

chách, ale i etické aspekty vyjednávání výzkumu s jeho zadavatelem.

Prvního příspěvku druhého konferenčního bloku se ujal Viktor Rumpík, který nám ve svém vystoupení přiblížil a analyzoval komplikace plynoucí ze střetu role výzkumníka antropologa a zároveň role sociálního pracovníka, které v terénu zažívá. Vzhledem k tématu konference byl velmi relevantní příspěvek Jany Klikové a Lenky Brunclikové, které se zabývají fenoménem dumpster divingu. Autorkami byla představena a diskutována problematika výzkumu tohoto jevu, při němž se výzkumník pohybuje mezi etikou a zákonem. Příspěvek „Koketéria a flirt vo výskume: Etická reflexe genderovaného terénu“ Lenky Hadarové analyzoval koketérii a flirt jako „výzkumné techniky“ a představil nejrůznější fenomény, se kterými se výzkumnice musí v převážně maskulinním prostředí vypořádávat. Ondřej Hejnal následně přiblížil fenomén „somrování“ v souvislosti s bezdomovectvím, které dal v závěru do paralely se „somrováním“ akademickým – například ve sféře grantových řízení. Živou diskuzi vyvolal příspěvek Terezy Dvořákové „Angažovaný přístup v antropologii a otázka skrytého výzkumu v prostředí tzv. directing systému“. V následné debatě se účastníci zamýšleli nad legitimitou skrytého výzkumu v takovémto typu terénu i nad ideovými a ideologickými rovinami přítomnými v terénu i výzkumu jako takovém.

Po krátké přestávce následoval třetí konferenční panel se zajímavým prvním příspěvkem Terezy Menšíkové, která představila etický rozměr předávání vědecké perspektivy na příkladu studentů religionistiky, kteří mohou pociťovat tenzi mezi vlastní náboženskou identitou a akademickým studiem náboženství. První konferenční den zakončila Kateřina Sváčková s filozoficky orientovaným příspěvkem „Fenomén egoizmu v kontextu přirozeného stavu člověka jako možný základ etiky“. Příspěvek pracující v diskurzu raně novověké a osvícenecké filozofie byl zajímavým teoretickým doplněním konference.

Druhý konferenční den se nesl v duchu larpových her, resp. jejich vědecké analýzy. Panel „Konstruované a prožívané neskutečné jako metoda: K antropologii skutečného v tekuté fikci sdílených světů larpových her“ byl spe-

cifický nejen díky svému tématu, ale také interdisciplinárnímu přístupu balancujícímu na hraně vědy sociální, literární a divadelní. Naratologickou perspektivu ve svém vystoupení výzkumu a prezentaci uplatnil Petr Kuběnský, zatímco příspěvek Lukáše Brychty „Jak mám teď jednat? Eticky problematické situace v simulovaném prostředí“ představil larp jako aktivní uměleckou formu, ve které se v účastnících slévá role diváka a role herce. Autor se věnoval i eticky problematickým aspektům larpových her, jako je například simulované násilí nebo sexualita, a tomu, jaké zástupné a distanční mechaniky ohledně těchto aktivit v prostředí larpu existují. Analýze vlivu rozdílných „národních historických pamětí“ na vnímání larpových her – na příkladu hry z prostředí československých legií – se věnoval David František Wagner. Sarah Komarová a Tomáš Hampejs ve svých referátech shodně pojednávali o larpu vycházejícím z knihy *Sto roků samoty* G. G. Márqueze. Druhý jmenovaný zaujal teoreticky neobyčejně propracovaným příspěvkem, který nás seznámil s několika normativními rovinami v larpových hrách a konflikty, které mohou vznikat mezi osobními normami participantů, institucionalizovanými pravidly hry a normami, které jsou přítomné v samotné simulované fikci. V závěrečné debatě po čtvrtém panelu byla akcentována specifičnost larpového prostředí a potřeba budoucího výzkumu prováděného badateli, kteří sami nejsou v tomto prostředí insidery.

Během dvou dní, v nichž konference probíhala, účastníci prezentovali a diskutovali nejen etické roviny vlastních výzkumných projektů, ale došlo i na obecnější zamýšlení se nad etikou a jejím vztahem k sociálním vědám. Prezentované příspěvky se díky své tematické i oborové rozmanitosti podnětně doplňovaly a letošní zdařilá konference ukázala relevantnost kritické reflexe etických témat v sociálních vědách.